

ประเพณีแห่พญายม

ประเพณีการแห่พญายม

นพ บรรเจิด (สัมภาษณ์, ๑๒ มกราคม ๒๕๕๑) เล่าว่า ประเพณีแห่พญายม ได้จัดทำกันมานานเกินกว่า ๑๕ ปี แล้ว

โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ ๑. เป็นการสะเดาะเคราะห์ ปลดปล่อยสิ่งเลวร้ายทั้งหลาย เช่น การเจ็บไข้ ความตาย ให้ลอยผ่านไปกับพญายม

๒. เพื่อเสริมสร้างความสามัคคี ของประชาชนทั้งสองฝั่งคลอง บางพระ

ประวัติการทำพญายม (นพ บรรเจิด, สัมภาษณ์, ๑๒ มกราคม ๒๕๕๑)

๑. นายเป๊ะ - นางหลา บัวเขียว และพรรคพวก ได้เริ่มจัดทำพญายมที่บ้านนายเป๊ะ (หลังบ้านผู้ใหญ่ โด่ง - นางเขี่ยน ธาราศักดิ์) ห่างจากร้านบางพระซีฟู้ดประมาณ ๑๐๐ เมตร

๒. หลังจากนั้น นายอึ้ง นางกิมฮัว บัวเขียว (บุตรและสะใภ้ นายเป๊ะ ได้สืบสาน การทำพญายม ต่อมาโดยร่วมกับเพื่อนบ้าน

๓. ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๔๖การทำพญายม ได้ย้ายมาทำอีกฝั่งคลอง โดยย้ายมาทำที่บริเวณบ้าน นายต้อย นางเข้ม ซึ่งอยู่ติดกับชายทะเล หลังวัดเขาพระพุทธรบาทบางพระ หมู่ ๕ บ้านไร่ (หมู่ ๔ เดิม) โดยมีนายต้อย นายเล็ก นายอิน บัวเขียว, นายชม บรรเจิด, นายอำนาจ บรรเจิด นายเสนียน นางแล่ม และพรรคพวก เพื่อนบ้านเรือนเคียง ช่วยกันทำ

๔. ประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๑ การจัดทำพญายม ได้ย้ายไปทำที่สี่แยกคอเขาบางพระ บริเวณใต้ต้นพุทรา มุมร้าน นายผ่อง - นางพยอม กุระ (ช่องว่างระหว่างร้านนายผ่อง กุระ กับร้านนายหวัง บรรเจิด) และเริ่มทำบุญ และก่อพระทราย ตอนเช้า ซึ่งถือเป็นสงกรานต์ วันสุดท้าย ของ สงกรานต์ บางพระ (ตอนบ่ายจึงแห่พญายม) ผู้ที่ร่วมมือกัน ทำพญายม คือ นายผ่อง กุระ, นายอำนาจ บรรเจิด, นายแอ้ว, นายรวาย, นายแกละ, นายออก, นายทอง, นายฮอก, นายอู๋, นายทรง - นายไส เสริมศรี, นายเนร และเพื่อนบ้านใกล้เคียง ตลอดจนพนักงานขับรถรับจ้าง และผู้รอดโดยสารไปหนองตายาย (คอเขาบางพระ - หนองตายาย)

๕. ต่อมาเมื่อมีการเวนคืนที่ดิน เพื่อสร้างทางรถไฟ สายฉะเชิงเทรา - สัตหีบ ทำให้พื้นที่คอเขาพระบาท บางพระ ที่เคยเป็นที่ ทำพญายม และทำบุญวันสุดท้ายของสงกรานต์ ถูกทางรถไฟด้วย จึงย้ายที่ทำพญายม ไปทำที่เนิน ห่างจากทางรถไฟประมาณ ๒๐๐ เมตร (ถนนเข้าอ่างเก็บน้ำบางพระ ฝั่งขวา) ซึ่งเป็นบ้านของ นายอิน-นางริด บัวเขียว (ลูกชายนายอึ้ง บัวเขียว) โดยมีทีมทำงานเดิมจากข้อ ๔ ช่วยกันดำเนินการ

๖. หลังจากจัดทำพญายมที่บ้านนายอิน บัวเขียว ได้ ๒ ครั้ง (๒ ปี) จึงย้ายมาทำที่หน้าบ้านนายทรง เสริมศรี ซึ่งอยู่ทางเข้าอ่างเก็บน้ำบางพระ อยู่ฝั่งซ้ายของถนน ห่างจากทางรถไฟประมาณ ๑๐๐ เมตร โดยมีลูกๆ ของนายทรง กับเพื่อนบ้านใกล้เคียง และเพื่อนๆ ของนายไส

ประมาณ ๑๐๐ เมตร โดยมีลูกๆ ของนายทรงวง กับเพื่อนบ้านใกล้เคียง และเพื่อนๆ ของนายใส – นายดำ มาช่วยทำ ซึ่งทำให้การจัดทำพญายมแลดูดีขึ้น เพราะระยะหลัง ๆ มีหน่วยงานราชการท้องถิ่นให้ความสนใจและสนับสนุนบ้าง (นายใส และนายดำเป็นบุตรของนายทรงวง)

๗. เมื่อนายใส เสริมศรี ถึงแก่กรรมแล้ว นายดำ เสริมศรี น้องชาย นายใส ก็ทำหน้าที่แทน โดยมีพี่ – น้อง ,ญาติ และเพื่อน ๆ รวมทั้งหน่วยงานท้องถิ่น เข้ามาช่วยกัน โดยใช้หน้าบ้านนายทรงวงเป็นที่ทำ มีการทำบุญเลี้ยงพระ และก่อพระทราย และมีพิธี แห่พญายม ในภาคบ่าย มีงานกองข้าวและปล่อยพญายม ในตอนเย็น อย่างที่เห็นกันอยู่ในปัจจุบัน

การทำบุญ (นพ บรรเจิด, สัมภาษณ์, ๑๒ มกราคม ๒๕๕๑)

๑. การทำบุญ ทำในตอนเช้า ของวันสงกรานต์วันสุดท้าย ที่ท้ายตลาดบางพระ (ตลาดล่าง) หากน้ำลง (น้ำทะเล) ตอนเช้าก็ทำบุญ ฝั่งบ้านไร่ แต่ส่วนใหญ่จะทำบุญเข้าบริเวณฟากคลอง ทางตลาดล่างเป็นส่วนใหญ่ บริเวณหลังบ้านนายเฮ้า จักกะพาก ถึงโรงทำน้ำปลา นายเลียง (บริเวณหลังร้านอาหาร บางพระซีฟู๊ด) ทำบุญ ก่อพระทรายน้ำไหล และเล่นสาดน้ำกัน

เมื่อมีการทำองค์พญายมที่คอเขาพระบาทบางพระ จึงมีการทำบุญเข้าที่นี้ มีการก่อ พระทรายน้ำไหล และฉลองพระทราย ส่วนภาคบ่ายเป็นประเพณี แห่พญายม และงานกองข้าว ของชาวสองฝั่งคลอง ซึ่งถือว่าเป็นวันสุดท้ายของสงกรานต์ บางพระด้วย

ภาพที่ ๕๐ พญายมปี ๒๕๒๒

(ภาพจากหนังสือที่ระลึกงานฉลองศาลเจ้าแก่งเยี่ยงไ้ที่ไ้เปียเขียนไว้ชื่อ บางพระ ตำบลบางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี หน้า ๕๘)

ภาพที่ ๕๑ พญายมปี ๒๕๔๑
(ภาพจากหนังสือที่ระลึกงานฉลองศาลเจ้า
แก่งเขียงไต้โป๊ยเซียนโจ้วซื่อ บางพระ ตำบลบางพระ
อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี หน้า ๕๘)

ภาพที่ ๕๒ พญายมปี ๒๕๔๒
(ภาพจากหนังสือที่ระลึกงานฉลองศาลเจ้า
แก่งเขียงไต้โป๊ยเซียนโจ้วซื่อ บางพระ ตำบลบางพระ
อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี หน้า ๕๘)

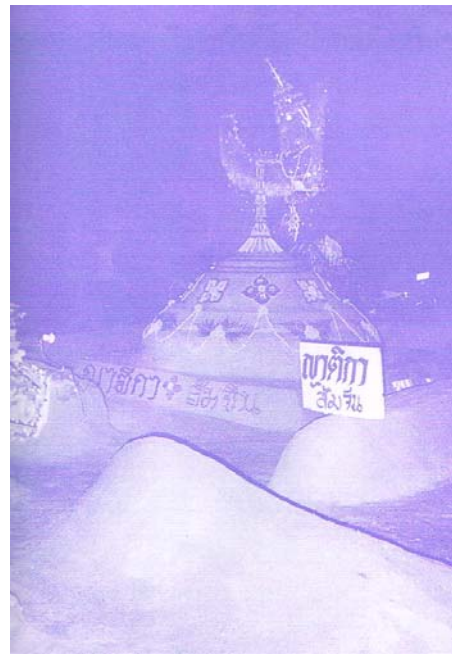
ภาพที่ ๕๓ พญายมปี ๒๕๔๓
(ภาพจากรายงานกิจการเทศบาลตำบลบางพระ
ประจำปี ๒๕๔๓ หน้า ๕๘)

ภาพที่ ๕๔ พิธีวงสรวงพญายม
(ภาพจากรายงานกิจการเทศบาลตำบลบางพระ
ประจำปี ๒๕๔๓ หน้า ๕๘)

ภาพที่ ๕๕ การก่อพระทรายในอดิเตด (๑)
(ภาพจากหนังสือที่ระลึกงานฉลองศาลเจ้า
แก่งเข็ญไ้ให้โป๊ยเซียนโจ้วซื่อ บางพระ ตำบลบางพระ
อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี หน้า ๕๕)

ภาพที่ ๕๖ การก่อพระทรายในอดิเตด (๒)
(ภาพจากหนังสือที่ระลึกงานฉลองศาลเจ้า
แก่งเข็ญไ้ให้โป๊ยเซียนโจ้วซื่อ บางพระ ตำบลบางพระ
อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี หน้า ๕๕)

ภาพที่ ๕๗ รถขบวนแห่พญามของสุขาภิบาลบางพระ
(ภาพจากหนังสือที่ระลึกงานฉลองศาลเจ้าแก่งเข็ญไ้ให้โป๊ยเซียนโจ้วซื่อ บางพระ ตำบลบางพระ อำเภอศรี
ราชา จังหวัดชลบุรี หน้า ๖๐)

ภาพที่ ๕๘ ขบวนแห่พญายมของสุขาภิบาลบางพระ
(ภาพจากหนังสือที่ระลึกงานฉลองศาลเจ้าแก่งเยี่ยงไต้ไต้เขียนโจ้วซือ บางพระ ตำบลบางพระ อำเภอศรี
ราชา จังหวัดชลบุรี หน้า ๖๐)

ภาพที่ ๕๙ วิ่งเปี้ยว (กีฬาพื้นบ้าน)
(ภาพจากหนังสือที่ระลึกงานฉลองศาลเจ้าแก่งเยี่ยงไต้ไต้เขียนโจ้วซือ บางพระ ตำบลบางพระ อำเภอศรี
ราชา จังหวัดชลบุรี หน้า ๖๐)

การสร้างองค์พญายม (นพ บรรเจิด, สัมภาษณ์, ๑๒ มกราคม ๒๕๕๑)

แต่ก่อนสร้างองค์พญายมอย่างง่าย ๆ โดยเน้นความน่ากลัวเป็นหลัก วัสดุที่ใช้ได้แก่ โกรงไม้ไผ่ ฟางข้าว กระดาษ, ถุงปูนซีเมนต์, สร้างเป็นองค์พญายม แล้วแต่งแต้มด้วยดินหม้อ และดินสอพอง ให้แลดูเป็นองค์ที่น่าเกรงขามใช้ไม้ไผ่ทำเสถียรสำหรับหาม เวลาแห่ (ส่วนที่ลูกตา ใช้วัสดุเน้นให้แลดูน่ากลัว)

ต่อมาการจัดสร้างองค์พญายมเริ่มพิธีพิถันมากขึ้น โดยเฉพาะเริ่มพัฒนาขึ้นเรื่อยมาจากการที่ได้จัดสร้างที่สี่แยกคอเขาพระบาทบางพระเป็นต้นมา (ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๐๗) องค์พญายมที่จัดสร้างคู่มือ และได้มาตรฐานเหมาะสมยิ่งขึ้นทุกปี วัสดุที่ใช้, รูปองค์, การจัดแต่งดีขึ้นมาก มีการปั้น แต่ง ประดับ และลงสี องค์พญายม โดยนายพันและพรรคพวก เป็นผู้จัดทำ และการประทับ เปลี่ยนจากเสลี่ยงคานหาม มาประทับนั่งบนรถยนต์ปิคอัพแทน

การแห่พญายม (นพ บรรเจิด, สัมภาษณ์, ๑๒ มกราคม ๒๕๕๑)

พญายมที่ทำในสมัยนายอึ้ง บัวเขียว จะแห่จากบ้านนายอึ้ง (บริเวณ หลังบ้านผู้ใหญ่โด่ง ธาราศักดิ์) โดยจะมีกลองยาวที่นำมา ตามด้วยขบวนชาวบ้านเดินแห่ตาม มีการรำน้ำกลองยาว พญายมนั่งบนเสลี่ยงมีคนหาม ตลอดจนมีพวกแต่งตัวเป็นแฟนซี (ส่วนใหญ่ทาดินหม้อ) มาในขบวนกลองยาว (บ้านนายอึ้ง และนายอึ้ง มีวงกลองยาวเป็นของตนเองอยู่แล้ว) ขบวนแห่จะมาลงหาด บริเวณปากคลองบางพระ (ปากคลองสมัยก่อนกว้างมาก) ในเวลาประมาณ ๑๖.๓๐น. ซึ่งในปีที่น้ำทะเลลง (น้ำแห้งคลอง) ขบวนแห่จะข้ามคลองมาทำกันฟักฝั่งคลอง ด้านบ้านไร่ (ส่วนมาก) หากน้ำทะเลขึ้น ขบวนจะมาหยุดเล่นกันบริเวณชายหาด หลังบ้านนายอึ้ง จักกะพาก (หลังร้านอาหารบางพระซีฟู๊ด) ถึงหาดหน้าโรงน้ำปลา นายเลียง ซึ่งในเย็นวันนั้น ชาวบ้านจะนำข้าวปลาอาหารมากอง เช่นส้มพลูเสีเจ้าที่เจ้าทาง และเป็นประเพณี งานกองข้าวชาวบางพระด้วย (งานประเพณีกองข้าว ของชาวบางพระ ทำกันมานานกว่า ประเพณีแห่พญายม)เมื่อการแห่พญายมไปถึงชายหาดแล้ว บริเวณ ชายหาด จะคราคร่าไปด้วยผู้คน (ส่วนมากคนที่ตั้งหลักแหล่งอยู่ บริเวณโรงเรียนบ้านบางพระ ถึงค่ายลูกเสือวชิราวุธ คนจากตลาดใหม่จะมาร่วมงานน้อย เพราะถือว่าเป็นวันสงกรานต์ของชาวตลาดล่างและบ้านไร่ (เมื่อก่อนไม่มีคำว่า “ดินแดง” ต่อท้าย)

สมัยที่พญายม จัดทำที่บ้านนายต้อย - นางเข็ม (บ้านอยู่ฝั่งบ้านไร่ ห่างจากปากคลอง บางพระ ประมาณ ๔๐๐ เมตร การแห่พญายม จะมีกลองยาว นำเช่นเดียวกัน ผู้ร่วมขบวนจะเป็นชุมชนฟักฝั่งคลองบ้านไร่ (พวกที่อยู่ใกล้ถึงค่ายลูกเสือวชิราวุธ ก็มาร่วมแห่ด้วย) รวมถึงหมู่บ้าน โรงงานแป้งมัน เอส อาร์ ก็มาร่วมด้วย โดยแห่จากบ้านนายต้อย มาทางหลังวัดเขาบางพระ ข้ามสะพานบางพระ วกเข้าตลาดล่างลงช่องร้านค้านางนิค (หน้าบ้านนางเขียน) แล้วลงทะเล ข้ามคลองมาตั้งที่ชายหาดบ้านไร่ (ระยะปลายสมัยที่นายต้อย ทำพญายม มีการแห่พญายม ผ่าน หน้าวัดบางพระ แล้วลงตลาดล่างบางพระถึงชายหาด หลังร้านอาหารบางพระ แล้วข้ามปากคลอง ไปทำพิธี บริเวณชายหาดปากคลองบางพระ ด้านฝั่ง บ้านไร่ (หากน้ำทะเล ลดลงเดินข้ามคลองได้)

เมื่อการสร้างองค์พญายม ย้ายมาทำที่ คอเขาพระบาทบางพระ การแห่พญายม เริ่มยิ่งใหญ่ขึ้น มีผู้คนมาร่วมขบวนมากขึ้น การแห่ใช้รถปิคอัพ ขับช้าๆ มีคนเดินตาม มีกลองยาวนำหน้า ชาวบ้านแต่งกาย แฟนซี รัล่เล่นกันตลอดทาง จากคอเขา ถึงตลาดใหม่บางพระ แล้ววกลงถนน เข้าวัดถึงตลาดล่าง ลงสู่ชายหาด และทำพิธีปล่อยพญายม และกองข้าวกัน ทางด้านฝั่งคลอง ทางตลาดล่าง

อย่างไรก็ตามเมื่อการเมืองท้องถิ่น ได้เข้ามาสนับสนุน งานสร้างและแห่พญายม ทำให้ การสร้าง – การแห่ และการปล่อยพญายม ทำกันได้อย่างมีรูปแบบ และพิธีการมากขึ้น และมี ผู้มาร่วมงานทั้งกลุ่มชน ที่เป็นชาวบ้านและหน่วยงานราชการ มาร่วมงานมากขึ้น ทั้งตำบลบางพระ และประชาชนในจังหวัด ชลบุรี จนกลายเป็นประเพณี ของชาวตำบลบางพระ ไปแล้ว มิใช่เป็นแค่ การจัดงานของกลุ่มชนสองฝั่ง คลอง แบบแต่เก่าก่อนที่เคยทำกันมา

ภาพที่ ๖๐ ขบวนแห่พญายม

(ภาพจากหนังสือนิตยสารบางพระชล ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ ประจำเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๔๕ หน้า ๑๐๕)

ภาพที่ ๖๑ เมื่อพญายมแห่มาถึงบริเวณชายทะเลก็จะทำพิธีบวงสรวง
(ภาพจากหนังสือนิตยสารบางพระชล ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ ประจำเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๔๕ หน้า ๑๐๕)

ภาพที่ ๖๒ หลังจากเสร็จสิ้นพิธีบวงสรวง ก็นำองค์พญายมลงปล่อยในทะเล
(ภาพจากหนังสือนิตยสารบางพระชล ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ ประจำเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๔๕ หน้า ๑๐๕)

การปล่อยพญายม (นพ บรรเจิด, สัมภาษณ์, ๑๒ มกราคม ๒๕๕๑)

เมื่อขบวนแห่พญายม มาถึงชายหาดบางพระ ชาวบ้านจะนำพญายมนั่งหันหน้าออกสู่ทะเล พิธี
การในการปล่อยพญายม จะทำพิธีบวงสรวง นำกล่าวแล้วนำพญายม ลุยน้ำลงทะเลให้ลึกและไกลที่สุด
จากชายฝั่ง เพื่อให้พญายมนั้นนำความทุกข์ โศก โรคภัยไข้เจ็บ และความตาย ให้พ้นไปจากชาวบางพระ ซึ่ง
พอพิธีปล่อยพญายมเสร็จสิ้น ตะวันก็จะลับจากผิวน้ำไป ความมืดจะค่อย ๆ เข้ามาปกคลุม ทำให้มองเห็น
พญายม ลอยตะคุ่ม ๆ อยู่ในทะเลที่ไกลออกไป ทำให้ชาวบ้านมีความคิดว่า สิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ ได้ถูกพญายม
นำไปแล้ว

กิจกรรมตามชายหาด ก่อนปล่อยพญายม (นพ บรรเจิด, สัมภาษณ์, ๑๒ มกราคม ๒๕๕๑)

มีกิจกรรมบันเทิงหลายอย่าง บริเวณชายหาด ที่จะปล่อยพญายม เช่น

๑. การอุ้มสาวลงน้ำ

เป็นกิจกรรมเชื่อมความสามัคคี ที่ฝ่ายชายจะช่วยกันจับสาว (ส่วนใหญ่แก่ ๆ) ลงไปทิ้งในน้ำทะเล
เป็นกิจกรรมสนุกสนาน, ไม่ถือกันในวันนี้ โดยเฉพาะการอุ้มสาววัยกลางคน มักไม่มีเรื่องแตกความสามัคคี
มีแต่เสียงเชียร์ และความสนุกสนาน ที่เห็นเป็นประจำจะขาดเสียมิได้ คือนายเพ็ง จะต้องอุ้มนางโม่๊ะ ทิ้ง

ทะเลทุกปี (นายเพ็งอยู่ฝั่งตลาดล่าง นางโปะะ อยู่ทางฝั่งบ้านไร่) (บางทีสาวหลาย ๆ คน ช่วยกันจุดหนุ่มโยน น้ำก็เคยมี)

๒. การเล่นตีจับ

เล่นโดยการแบ่งข้างกันระหว่างชาวบ้าน ๒ ฝั่งคลอง รวมทั้งหญิงทั้งชาย ซึ่งก็สนุกสนานดี ล้มลุกคลุกคลาน และมีความสุขร่วมกัน

๓. การชักกะเย่อ

แบ่งข้างเล่นระหว่างชาวบ้าน สองฝั่งคลองเช่นกัน ซึ่งก็ผลัดกันแพ้ – ชนะ กันในแต่ละปี

๔. การเล่นมอญซ่อนผ้า

ไม่แบ่งชาวบ้าน เล่นคละกัน ทำให้ชาวบ้านสองฝั่งคลอง สนุกสนาน และเชื่อมความสามัคคีกันดี

๕. การเล่นลูกช่วงรำ

เป็นการละเล่นที่สนุกสนานมาก มีผู้เล่นคละกันระหว่างคนสองฝั่งคลอง

๕. การละเล่นทางไสยศาสตร์

จะเล่นกันตอนมืดค่ำ หลังจากเดินทางกลับมาจากปากคลองบางพระแล้ว เป็นการเล่นลักษณะการใช้ไสยศาสตร์ ที่ลานบ้าน นายเทียน บุญมา ผู้เล่นผู้ดูส่วนใหญ่จะเป็นคนที่อยู่ตั้งแต่ บ้านนายต้อย ถึง ค่ายลูกเสือวชิราวุธ โดยมากเกี่ยวข้องกับญาติกัน เมื่อเลิกงานที่ฝั่งคลอง ก่อนกลับบ้านจะมารวมตัวกัน ที่นี้จนดึก บางทีก็เข้าทรงเสีย บางทีก็เข้าทรง ลิงลม น่ากลัวมากเวลาเข้าทรง เพราะคนทรงจะแสดงอาการของสัตว์ที่เข้าสิงในตัวตอนนั้นผู้บั้นที่กยังเด็กมาก แต่ก็เห็นว่าเวลาออกทรง เขาจะเอาผู้ทรงมาลอดใต้บันได วิญญาณสัตว์ที่สิงสู่จึงจะออกจากร่าง การเล่นชนิดนี้เลิกเล่นไป ประมาณปี พ.ศ. ๒๔๕๔ เห็นจะได้

หมายเหตุ

๑. กลุ่มชนในบริเวณ สองฝั่งคลอง มีจำนวนใกล้เคียงกัน (เมื่อแต่ก่อน)

๒. การแห่พญายม และการกองข้าวแต่ก่อนนี้ เป็นของชาวตลาดล่างและชาวบ้านไร่ ซึ่งจะทำบุญร่วมกันในสงกรานต์วันสุดท้าย

๓. วันที่ ๑๓ เมษายน ของทุกปี เป็นวันสงกรานต์ วันสุดท้ายที่ทำบุญในวัดบางพระวรวิหาร จากนั้นพระในวัดจะออกไปทำบุญตามจุดต่าง ๆ เช่นที่บ่อทำบุญ , ตลาดใหม่ หัววัด, กลางบ้าน และวันสุดท้ายที่ ทำที่ ทำที่บ้าน + บ้านไร่ (ขณะนี้ที่ค่อเขาบางพระ)

๔. เมื่อก่อนกลุ่มชนในตลาดใหม่ ถึงเขาเรียงมีน้อย เพราะความเจริญมาอยู่ที่ ตลาดล่างบางพระ ซึ่งเป็นตลาดเก่า

๕. บ้านไร่ มีจำนวนประชาชนมาก เพราะเมื่อก่อนมีโรงเลื่อยจักร ของท่านชาย ธรรมบุญ – หม่อมสมาน เกษมสันต์ (อยู่ริมทะเลห่างจากฝั่งคลองประมาณ ๓๐๐ เมตร) และมีบริษัทแป้งมันเอสตาร์ กับพนักงานจากชลประทาน และค่ายลูกเสือและมีคนงานมีหินจากเขาหิน นายถวิล โอวาท ด้วย

๖. บ่อหินกวาง ถือว่าเป็นบ่อน้ำที่สำคัญ อยู่ริมทะเล หลังเขาพระพุทธรบาทบางพระ

ติดกับโรงเลื่อยจักร ชาวบ้านได้อาศัยใช้น้ำจากบ่อน้ำนี้ และจะมารวมตัวกันทุกเย็น เพื่ออาบน้ำ และตักน้ำ
หอบกลับบ้าน

๗. บ้านนายต้อย - นางเข็ม อยู่ห่างจากบ่อหินกว้าง ประมาณ ๑๐๐ เมตร และเป็น
ทางผ่านของคนที่จะมาอาบน้ำ - ตักน้ำ

๘. คนสมัยก่อน ตั้งแต่คณะเกษตรศาสตร์ บางพระ , ตลาดใหม่, ตลาดล่าง และ บ้านไร่
- ค่ายลูกเสือ มักจะรู้จักกันหมด เพราะค่อนข้างเป็นเครือญาติกัน

๙. บุคคลที่น่าติดต่อบ้าง เพื่อให้เรื่องราวของ ประเพณีการแห่พญายม สมบูรณ์ ยิ่งขึ้น
ขณะนี้ คือ คุณแม่ เขียน ธาราศักดิ์ ปัจจุบัน อายุ ๕๕ ปี (ภรรยา ผู้ใหญ่โคง ธาราศักดิ์) ซึ่งท่านยังมีความจำ
ที่ดี และอยู่ใกล้ชายหาดทำพิธีปล่อยพญายม

ยุคปัจจุบัน (สุริรัตน์ อภินนพงษ์, ๒๕๔๕ : ๓๒ - ๓๖)

สิ่งที่มีการเปลี่ยนก็คือ กำหนดเวลาจัดงาน เป็นวันที่ ๑๖ - ๑๘ เมษายนของทุกปี พาหนะที่ใช้ใน
การแห่พญายมเปลี่ยนจากคนหามเป็นรถบรรทุกเล็ก และนอกจากนี้สถานที่ปั้นรูปพญายมย้ายมาอยู่ที่วัดเขา
บางพระ

เมื่อมีสภาตำบลและสุขาภิบาลบางพระ ซึ่งต่อมาเปลี่ยนแปลงเป็นองค์การบริหาร ส่วนตำบล
(อบต.) และเทศบาลตำบลบางพระ ทั้งสองหน่วยงานก็เข้าร่วมจัดประเพณี แห่พญายม เพื่อ
ส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านของตำบลบางพระ การแห่แห่นกก็เป็นขบวนมากขึ้น มีหลายหน่วยงานมา
ร่วมกัน อาทิ ชาวบ้าน หมู่บ้านต่างๆ ในตำบลบางพระ ชมรมลูกเสือชาวบ้านเทศบาลเมืองศรีราชา เป็น
ต้น

ในการปล่อยพญายมในทะเลลึกลง ในช่วงหลังนี้ชาวบ้านประมงบางพระที่มีเรือก็ช่วยนำเรือมา
บรรทุกไปปล่อยไกลถึงหน้าอ่าวบางพระ (ประมาณ ๓ กิโลเมตร) นับว่าเป็นความร่วมมือร่วมใจของพี่
น้องชาวบางพระหลายฝ่ายที่ช่วยกันศรัทธาประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้านไว้และ สืบต่อเนื่องกันไป

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปั้นประกอบด้วย

๑. เหล็ก 2 หุน
๒. ลวดผูกเหล็ก
๓. ปูนเปลือกหอย
๔. ทราย
๕. ลวดตาข่าย
๖. กระดาษหนังสือพิมพ์

๗. กระสอบป่าน

๘. ผ้าลายไทยสำหรับตกแต่งองค์พญายม

สำหรับวิธีการปั้นนั้น ก่อนการปั้นจะต้องตั้งพานไหว้ครู ประกอบด้วยขัน ๕ เงิน ๑๒ บาท หรือ ๑๖ บาท ดอกไม้ธูปเทียน เป็นการบอกเล่าครูบาอาจารย์ว่าจะขออนุญาตทำการปั้นรูป พญายม การปั้นรูปพญายมจะประกอบด้วย ๒ ภาค คือ ภาคเทพและภาคนรก การเลือกว่าปีไหนจะปั้นรูปในภาคใด ไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน ชาวบ้านจะประชุมปรึกษาหารือกัน แล้วร่วมกันตัดสินใจเลือก การเริ่มลงมือปั้น ถ้าเป็นทำนั้ง แบ่งเป็น ๕ ส่วนๆ ละ ๕ นิ้ว ทำยืน ๘ ส่วนๆ ละ ๕ นิ้ว ปั้นโดยการนำเหล็ก ๒ หุนมาผูกเป็นโครงร่างรูปพญายมก่อน แล้วใช้ลวดตาข่ายมาหุ้มโครงเหล็ก จากนั้นใช้กระสอบป่านมาหุ้มโครงแล้วใช้กระดาษหนังสือพิมพ์หุ้มอีกชั้นหนึ่ง แล้วใช้ปูเปลือกหอยมาฉาบทับลงไปบนกระดาษหนังสือพิมพ์ ตกแต่งด้วยสีตามแบบที่กำหนดไว้ ขั้นตอนสุดท้ายใช้ผ้าลายไทยตกแต่งตามแบบ เมื่อปั้นเสร็จแล้ว จะต้องมีการปลุกธาดูทั้ง ๔ มิคาถากำกับ ซึ่งเป็นความลับประจำตัวผู้ปั้น มีการทำนํามนต์ธรรมนิสารโดยนายกำจัด เสริมศรีเป็น ผู้ประกอบพิธี และนายกำจัด เสริมศรีจะเขียนคาถาบูชาพญายมแปะไว้หลังรูปปั้นพญายม และจะเป็นผู้เตรียมแพไม้ไผ่สำหรับลอยน้ำด้วย ในวันที่ ๑๗ เมษายน ของทุกปีจะมีการอัญเชิญรูปปั้นพญายมมาตั้งที่ประทับ (ชุมชนคอเขาพัฒนา หน้าบ้านเลขที่ ๑๑๗ หมู่ที่ ๔ ตำบลบางพระ) โดยกำหนดเวลาออกจากที่ปั้นเวลา ๐๕.๐๕ น. เมื่ออัญเชิญพญายมไปถึงลานพิธีต้องมีการจุดประทัดรับ การอัญเชิญพญายมมานั้นจะอัญเชิญมาพร้อมโต๊ะที่ประทับ (สุริรัตน์ อภินนพงษ์, ๒๕๔๕ : ๓๔ - ๓๕)

ภาพที่ ๖๓ ขั้นตอนการปั้นองค์พญายม

(ภาพจากงานวิจัยโครงการสืบค้นประเพณีแห่พญายม หน้า ๓๕ – ๓๖)

การทำพิธีเบิกเนตร (สุริรัตน์ อภินนพงษ์, ๒๕๔๕ : ๓๗ - ๓๘)

สำหรับการทำพิธีเบิกเนตรพญายมนั้น จากการสัมภาษณ์กลุ่มแกนนำในการปั้นรูปพญายม ได้ข้อมูลดังนี้ เมื่อมีการปั้นรูปพญายมเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในวันที่ ๑๗ เมษายน ก่อนที่จะแห่ พญายมมาที่ลานพิธีนั้น จะมีการทำพิธีเบิกเนตร การสวดเบิกเนตร มีบทสวดเฉพาะ สำหรับ นายกำจัด เสริมศรี บอกว่าเป็นความลับ แต่มีแกนนำในการปั้นอีกคนหนึ่ง คือ นายประพันธ์ พลเมืองรัฐ ได้บอกบทสวดเบิกเนตรไว้

บทสวดสำหรับเบิกเนตรพญายม

“นโมตัสสะ ภควโต อรหโต สัมมาสัมพุทธธัสสะ (๓ จบ)

อมพระเนตรแก้ว เบิกพระเนตรแล้ว ด้วยนโมพุทธานา”

เครื่องบวงสรวงที่ใช้ในพิธีเบิกเนตร ประกอบด้วย

๑. หัวหมูต้ม ๑ หัว
๒. หมูนอนตรง (หมูสามชั้นต้มวางบนใบตอง)
๓. ไก่ต้ม ๑ ตัว
๔. ไข่ต้ม ๒ ฟอง
๕. บายศรีปากชาม ๑ คู่
๖. ปะทัด ๑ กล่อ่ง
๗. ผลไม้ ๕ อย่าง ประกอบด้วย
ส้ม มะพร้าว แดงโม สับปะรด และกล้วย
๘. เหล้าขาว ๑ ขวด
๙. บุหรี่ ๑ ซอง
๑๐. ขนมต้มแดง ต้มขาว
๑๑. กุ้งปลาปลาขำ ๔ กระหวง
๑๒. หมากพลู
๑๓. ธูปไหว้รับ ๑๖ หรือ ๑๘ ดอก
๑๔. อาหารคาวหวาน ๑ ชุด (แล้วแต่จะนำมา)
๑๕. มะพร้าวอ่อน
๑๖. เงินค่าไหว้ครู ๓๖ บาท
๑๗. ผ้าขาว

ภาพที่ ๖๔ พิธีเบิกเนตร

(ภาพจากงานวิจัยโครงการสืบค้นประเพณีแห่พญายม หน้า ๓๘)

กิจกรรมในวันสุกดิบ (สุริยรัตน์ อภินนพงษ์, ๒๕๔๕ : ๓๕)

วันที่ ๑๗ เมษายนของทุกปี เตรียมสถานที่ ลานพิธี ที่ประทับของพญายม การจัดอาสนะสำหรับพระ จำนวนพระสงฆ์ที่นิมนต์ การจัดที่สำหรับชาวบ้าน การจัดเครื่องไทยธรรมถวายพระ ซึ่งการอัญเชิญพญายมมานั้นจะอัญเชิญขึ้นรถมาพร้อมโตะที่ประทับ การฉลอง การก่อพระทราย การทำบุญกลางบ้าน การจัดพุ่มผ้าป่าเรียไรเงินทำบุญเข้าวัด ในขั้นการเตรียมสถานที่ที่จะประกอบด้วยการเตรียมสถานที่สำหรับสวดมนต์เย็น สำหรับพระสงฆ์ ประกอบด้วยโตะหมูบูชา อาสนะสำหรับพระสงฆ์ เตรียมสถานที่สำหรับชาวบ้านมาร่วมพิธี เตรียมวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ในงาน เตรียมสถานที่สำหรับ พญายมประทับ โดยมีการใช้ไม้ไผ่ผูกเป็นแพขนาดประมาณ ๒ x ๔ เมตร วางไว้บนถ้ำน้ำมันขนาด ๒๐๐ ลิตร ๒ ถัง แล้วใช้ต้นไม้มาประดับ ตกแต่งให้ดูสวยงามหันหน้าไปทางทิศตะวันตก ลานพิธีตั้งอยู่ที่ชุมชนคอเขาพัฒนา หน้าบ้านเลขที่ ๑๑๗ หมู่ที่ ๔ ตำบลบางพระ หันหน้าไปทางทิศตะวันตก จะมีการอัญเชิญรูปปั้นพญายมมาที่ ลานพิธีการสวดมนต์เย็นนิมนต์พระ จำนวน ๕ รูป จัดอาสนะของพระสงฆ์จำนวน ๕ ที่ หันหน้าไปทางถนน ทิศตะวันตก สำหรับชาวบ้านจัดเก้าอี้ให้นั่งหันหน้าเข้าหาพระสงฆ์ ไปทางทิศตะวันออกการจัดเครื่องไทยธรรมถวายพระ ประกอบด้วยดอกไม้รูปเทียน ปัจจัย การจัดอาหารถวายพระประกอบด้วยอาหารคาวหวานตามแต่ผู้ร่วมงานจะนำมาและแบ่งงานจัดให้มีขึ้น มีรูป ๓ ดอกเทียน ๒ เล่ม และเทียนขาวสำหรับทำน้ำมันต์ ๑ เล่ม

ภาพที่ ๖๕ กิจกรรมในวันสุกคิบ

(ภาพจากงานวิจัยโครงการสืบค้นประเพณีแห่พญายม หน้า ๓๘ - ๔๐)

ขั้นตอนการปฏิบัติในประเพณีแห่พญายม (สุริรัตน์ อภินนพงษ์, ๒๕๔๕ : ๔๐ - ๔๑)

ช่วงเช้า สำหรับสถานที่จัดพิธีในตอนเช้า คือ บริเวณชุมชนคอเขาพัฒนาหน้าบ้านเลขที่ ๑๑๗ หมู่ที่ ๔ ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา การจัดสถานที่มีการทำความสะอาดสถานที่ ตั้งโต๊ะเก้าอี้ จัดโต๊ะหมู่บูชา กิจกรรมที่จัดในช่วงเช้าประกอบด้วยการทำบุญเลี้ยงพระ การสงฆ์น้ำพระ การจัดตั้งกองผ้าป่าเพื่อเรียกริเงินเข้าวัด การรดน้ำขอพระผู้สูงอายุในพิธีเจริญพระพุทธมนต์ นิมนต์พระ ๘ รูป การจัดอาสนะสำหรับพระสงฆ์จำนวน ๘ ที่โดยใช้โต๊ะตัวเตี้ยวางเรียงกัน แล้วปูพรม วางอาสนะบนพรม หันหน้าไปทางทิศตะวันตก เครื่องไทยธรรมที่ใช้ในการถวายพระ ประกอบด้วยดอกไม้ รูปเทียน ปัจจัย อาหารที่ถวายพระ ขึ้นอยู่กับชาวบ้านจะนำมาถวาย การจัดสถานที่สำหรับชาวบ้าน มีเก้าอี้ให้นั่งหันหน้าไปทางทิศตะวันออก

บ่าย พิธีเริ่มประมาณ ๑๓.๐๐ น. สถานที่จัดงาน ชุมชนคอเขาพัฒนา บริเวณลานหน้าบ้านเลขที่ ๑๑๗ หมู่ที่ ๔ ตำบลบางพระอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี การแต่งกายของชาวบ้านนิยมใส่เสื้อลายดอกตามประเพณีสงกรานต์ร่วมขบวนแห่ พาหนะที่ใช้แห่พญายมเป็นรถบรรทุกเล็ก การอัญเชิญพญายมขึ้นรถจะอัญเชิญไปพร้อมแพที่รองรับอยู่ด้วย เพื่อให้สามารถนำไปลอยน้ำได้เลย องค์ประกอบของขบวนแห่พญายมประกอบด้วยขบวนกลองยาว รถบรรทุกอัญเชิญรูปหล่อพระเกจิอาจารย์ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านพระ ๓ องค์ ได้แก่ หลวงพ่อฉิ่ง หลวงพ่อกั้ง และหลวงพ่อบู๊ รถอัญเชิญพญายม ขบวนแห่ของชาวบ้านตำบลต่าง ๆ จุดเริ่มต้นขบวนแห่ ได้แก่ บริเวณหน้าบ้านเลขที่ ๑๑๗ หมู่ที่ ๔ ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จุดสิ้นสุดขบวนแห่ ได้แก่ บริเวณตลาดล่างบางพระ (ชายทะเลบางพระ) โดยเส้นทางดังนี้

เริ่มต้นที่หน้าบ้านเลขที่ ๑๑๗ หมู่ที่ ๔ ตำบลบางพระ แล้วเลี้ยวขวาไปตามถนนสุขุมวิท (สวนเส้นทางเดินรถ) แห่ไปจนถึงตลาดนัดพบ จากนั้นเลี้ยวซ้ายกลับมาตามถนนสุขุมวิท (สวนรถ) เลี้ยวขวาตรงตลาดบางพระ (ข้างร้านเปรมสุข) เลี้ยวซ้ายอ้อมตลาดบางพระจนไปบรรจบกับถนนทางเข้าวัดบางพระจากนั้นเลี้ยวขวา แล้วตรงไปจนถึงซุ้มประตูหน้าวัด (ประตูที่สอง) เลี้ยวขวาผ่านโรงเรียนอนุบาล บ้านบางพระ จากนั้นเลี้ยวซ้ายลงตามเส้นทางไปชายทะเล ผ่านสนามฟุตบอลเทศบาล ตำบลบางพระ ซึ่งอยู่ทางขวามือ จนถึงสุดทางที่ชายทะเล ซึ่งเป็นสถานที่จัดงาน

เย็น ในช่วงนี้ สถานที่จัดกิจกรรมได้แก่บริเวณตลาดล่างบางพระ (ชายทะเลบางพระ) ซึ่งเป็นจุดสิ้นสุดของขบวนแห่พญายม ที่ตั้งรูปพญายม จะเป็นโต๊ะขนาดประมาณ ๓ x ๔ เมตร ใช้สำหรับเมื่อขบวนแห่พญายมมาถึงก็จะเป็นที่ประทับ มีการจัดบายศรี กระจ่างรูป และแจกกันดอกไม้ไว้บนโต๊ะ การจัดสถานที่สำหรับพระ จัดโต๊ะเตี้ยแล้วปูพรม และจัดอาสนะตามจำนวนพระสงฆ์ที่นิมนต์มาจำนวน ๘ รูป อาหารที่จัดเพื่อเป็นการบวงสรวงพญายม มีการจัดโต๊ะบวงสรวง ๕ โต๊ะ แต่ละโต๊ะจัดเครื่องบวงสรวงดังนี้

๑. หัวหมูต้ม ๑ หัว
๒. ไก่ต้ม ๕ ตัว
๓. กุ้ง หอย ปู ปลา
๔. เหล้า ๑ ขวดกลม
๕. หมากพลู
๖. ขนมเปี๊ยะ ๕ แผ่น
๗. ประทัด ๑ แผง
๘. ผลไม้ ๑ ถาด

การจัดเครื่องบวงสรวงนี้เทศบาลตำบลบางพระมอบให้นางสมบัติ เกตุปรารักษ์ เป็นผู้จัดทำ การจัดสถานที่สำหรับชาวบ้านที่มาร่วมพิธี มีการจัดเรียงเก้าอี้ไว้เป็นแถว ๆ การจัดเครื่องไทยธรรมถวายพระ ได้แก่ ดอกไม้รูปเทียน การละเล่นพื้นบ้าน ได้แก่ การรำแม่ศรี การเล่นกีฬาพื้นบ้าน เช่น ตะกร้อ ชักเย่อ มวยตบจาก เป็นต้น หลังจากที่บ้านไหว้พญายมแล้ว ก็จะแยกย้ายไปไหว้ผี โดยใช้รูป ๑ ดอก เมื่อได้เวลาประมาณ ๑๘.๐๕ น. ก็จะทำพิธีแห่พญายมลงทะเล

ภาพที่ ๖๖ นางค์พญามตั้งไว้กลางลานบ้านเพื่อทำพิธีในวันสุกดิบ

ภาพที่ ๖๗ นางค์พญามเข้าร่วมขบวนแห่

ภาพที่ ๖๘ ขบวนแห่พญายม (๑)

ภาพที่ ๖๙ ขบวนแห่พญายม (๒)

ภาพที่ ๗๐ มวยตบจาก

ภาพที่ ๗๑ มวยทะเล

ภาพที่ ๗๒ ตะกร้อลอดบ่วง

ภาพที่ ๗๓ ป็นเสาน้ำมัน

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเพณีแห่พญายม (สุริรัตน์ อภินนพงษ์, ๒๕๔๕ : ๖๗ - ๖๘)

สมศักดิ์ เจริญกุล (สัมภาษณ์, ๘ มีนาคม ๒๕๕๑) ได้เรียบเรียงข้อมูลเกี่ยวกับประเพณี แห่พญายม โดยมีนายทองคำ รักจิต อดีตกำนันตำบลบางพระ เป็นผู้ให้ข้อมูล (๒๕๔๘) ไว้ในว่า ชาวบางพระมีประเพณีดั้งเดิม ของตัวเองมาตั้งเกือบร้อยปีแล้วนั้นก็คือ ประเพณี “แห่พญายม” เช่นเดียวกับประเพณี ของชาวศรีราชา ถือเป็นเสมือนวัฒนธรรมพื้นบ้านที่สืบทอดกันเป็นเวลานาน ซึ่งในวันไหลวันสุดท้ายของตรุษสงกรานต์ (ซึ่งถือเป็นวันปีใหม่ของไทย) ชาวบ้าน จะพากันแห่แห่นพญายมนำไปปล่อยในทะเลลึก

ประวัติความเป็นมา

งานประเพณีนี้เกิดจากชาวบ้านอย่างแท้จริง แต่ก่อนดั้งเดิมนั้นเกิดขึ้นที่ในหมู่บ้าน บ้านไร่ดินแดง ซึ่งอยู่ตรงหน้าเขาพระบาทบางพระ และพื้นที่ราบหน้าเขาฉลากไปจนจรดชายทะเลในราว พ.ศ. ๒๔๔๒ ด้วยการเริ่มของนายดิน ชิดเชื้อ และสมัครพรรคพวกได้พากันสร้างพญายมขึ้น แต่ก็ได้เว้นไประยะหนึ่ง ต่อมาราว พ.ศ. ๒๕๐๐ ชาวบ้านคอเขาพระบาทบางพระได้ฟื้นขึ้นมาอีกครั้งหนึ่งโดยการนำของนายต๋อย สุขสวัสดิ์ นายอิน บัวเขียว นายผ่อง กุระ นายวิโรจน์ มัชฌิมโย นายอำนาจ บรรเจิด เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงชักชวนชาวบ้าน มาช่วยกันจัดงานแห่พญายมขึ้นมาอีกครั้งหนึ่งและทำสืบเนื่องกันมาหลายปี จนนายต๋อย นายอิน เสียชีวิตไป นายใส - นายคำ เสริมศรี ได้เสริมต่อมาจนถึงทุกวันนี้

แรงจูงใจที่ทำให้เกิดประเพณีนี้ขึ้นมานั้นเนื่องจากอาณาบริเวณหมู่บ้านบางพระและบริเวณหมู่บ้านไรรินแดนนั้นขึ้นเต็มไปด้วยป่าดงดิบ มีต้นไม้ใหญ่น้อยใหญ่เต็มไปหมด มีสัตว์ร้ายและภัยนานาชนิดชุกชุมชาวบ้านจึงเป็นไข้ป่าเจ็บป่วยกันเป็นประจำการรักษาก็เป็นไปตามพื้นบ้านจึงคิดที่จะ มุ่งหาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจมุ่งที่จะขจัดปัดเป่าสิ่งชั่วร้ายให้หมดไป เพื่อชาวบ้านจะได้รอดพ้นจากทุกข์การเจ็บไข้ได้ป่วยกัน

จึงคิดสร้างหุ่น “พญายม” ขึ้น โดยถือว่าพญายมนี้เป็นเทพเจ้าที่เป็นผู้ควบคุมดูแลภูตผีปีศาจมารร้ายทั้งปวงให้จับเก็บสิ่งชั่วร้ายต่างๆ ไว้กับตัวพญายมไปปล่อยทะเลเสีย จะได้เป็นการปลดปล่อยสิ่งชั่วร้ายชาวบ้านก็จะอยู่กันอย่างมีความสุขตลอดไป

การสร้างหุ่นพญายมเป็นฝีมือชาวบ้านถึงแม้จะดูแลไม่สวยงามก็ตาม เขาจะช่วยกันสร้างเป็นเวลา ๒ วัน ก่อนแห่ การทำที่มีการหยอกล้อเล่นกันกันไปด้วยใช้ไม้หุ่น ไม้ไผ่เป็นแพรองล่างสำหรับให้ลอยน้ำได้ ตัวพญายมใช้ไม้ไผ่สานอุดด้วยฟางข้าวประกอบกันเป็นตัวหุ่น (เดี๋ยวนี้ใช้กระสอบป่านแทน) แล้วประดับกระดาษทาสีตกแต่งหน้าตาให้ดูน่ากลัว

พิธีจะเริ่มวันหลังสงกรานต์ (ราววันที่ ๑๕) ก่อนวันแห่เป็นวันสุกดิบ ชาวบ้านจําพาพญายมมาตั้งไว้กลางลานในตอนเย็น นิมนต์พระสงฆ์ ๕ รูป มาเจริญพระพุทธมนต์เย็นแล้วสวดเบิกเนตร พร้อมกับตั้งกองฟ้าป่าขึ้นเพื่อชาวบ้านจะได้ช่วยกันทำบุญเอาเงินเข้าวัดมีการก่อพระทรายในบริเวณนั้นตามแต่ประเพณีของวันสงกรานต์ ตอนรุ่งเช้า ชาวบ้านทั้งหลายจะพาลูกหลานนำข้าวปลาอาหารมาถวายพระที่มาเจริญพระพุทธมนต์ แล้วแล้วก็ร่วมกันกินอาหารด้วยกันเป็นที่สนุกสนานฉันทน์พี่น้อง มีการขายธงปักตกแต่งพระทราย และช่วยกันทำบุญกองฟ้าป่า (นำเงินไปซื้อสิ่งของเข้าวัด) หลังจากนั้นก็รอเวลาแดดร่มเลิกล่อน

ราวใน ๔ โมงเย็น ก็จัดเป็นขบวนแห่สนุกสนานมีกลองยาวนำ ชายหญิงแต่งตัวกันสวยงาม บางคนเป็นชายแต่งหญิง หรือแต่งตัวตามชาดกละคร อย่างเช่น ชูชก กัณหา - ชาลี ชัยภัก - ลิง แห่กันเป็นแถวยาวเหยียด มีรถยนต์ร่วมนำขบวนหลายสิบกัณ ชาวบ้านหลายร้อยคนนำพญายม ที่สร้างไว้ไปตั้งชายทะเลท้ายบ้าน

ที่ชายทะเลก็มีหนุ่มสาว ผู้เฒ่า ผู้แก่มาร่วมกันสาดน้ำ เล่นกีฬาพื้นบ้าน อาทิ ชักกะเย่อ ปีนเสาน้ำมัน ตีจับ ช่วงรำ สะบ้า ฯลฯ

เมื่อถึงเวลาเกือบพลบค่ำ พระสงฆ์ ๕ รูป จะสวดคาถาชัยมงคล ชาวบ้านทั้งหลายก็จะจุดรูปเทียนอธิษฐานขอความมีโชคแก่ตนเอง และครอบครัว ขอให้ภูตผีปีศาจสิ่งชั่วร้าย ความทุกข์โศกโรคภัยจางไปกับพญายมนั้นเสีย หลังจากนั้นหนุ่ม ๆ ร่างกายแข็งแรง จะแบกพญายมเดินลงไปในท้องทะเลที่ลึกจนถึงเพียงคอ พอที่คลื่นจะพาพญายมให้ลอยออกไปในท้องทะเลให้ไกลแสนไกลพิธีจบก็พลบค่ำพอดี

ในช่วงเวลาปี พ.ศ. ๒๕๓๐ มาปีนี้ บ้านเมืองเจริญขึ้นผู้คนมากขึ้น กำนันผู้ใหญ่บ้านก็เข้ามาช่วยเหลือการจัดสร้างพญายม ช่วยจัดขบวนแห่ให้สวยงามมีระเบียบ การแข่งขันกีฬาพื้นเมือง ก็สนุกสนานยิ่งขึ้น

เมื่อมีสภาตำบลและสุขาภิบาลบางพระ ซึ่งต่อมาเปลี่ยนแปลงเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และเทศบาลตำบลบางพระ ทั้งสองหน่วยงานก็รับจัดให้เป็นประเพณีวัฒนธรรมพื้นบ้าน การแห่แห่นกก็เป็น ขบวนการมากขึ้น มีหลายหน่วยงานมาร่วมกันอาทอ ชาวบ้านหมู่ต่างๆ ใน ตำบลบางพระ ชมรมลูกเสือ ชาวบ้าน เทศบาลแสนสุข เทศบาลศรีราชา

ในตอนเย็นที่ชายทะเล ชาวบ้านที่มาร่วมงานต่างก็นำอาหารมาร่วมกันรับประทานและแลกเปลี่ยน กัน มีการแข่งขันกีฬาของชุมชนต่างเป็นที่สนุกสนาน ผู้นำชุมชน เช่นชมรมแม่บ้าน ชมรมผู้สูงอายุ สมาชิกเทศบาล สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร องค์การบริหาร ส่วนตำบล ก็ให้เกียรติ มาร่วมงานกันอย่างคับคั่ง ในการปล่อยพญายมในทะเลลึกนั้น ในช่วงหลังนี้ชาวบ้านประมงบางพระที่มีเรือ ก็ช่วยนำเรือมาบรรทุกไปปล่อยไกลถึงหน้าอ่าวบางพระ (ประมาณ ๑ กิโลเมตร) นับว่าเป็นความร่วมมือ ร่วมใจของพี่น้องชาวบางพระหลายฝ่ายที่ช่วยกันผดุงรักษาประเพณีวัฒนธรรมพื้นบ้านไว้และสืบ ต่อเนื่องกันไป